

מכתב הגר"מ שטרנבוך שליט"א בדבר חבישת מסיכה בתפילת שמונה עשרה

"אודות שאלתו בדבר חבישת 'מסכה' בתפילת שמונה עשרה, דלדעת הרופאים יש בזה תועלת לעצור התפשטות המגיפה, [ויסוד הדבר כבר מובא בביאור הלכה סי' תקנ"ד סעי' ו', דמי שירצה להתענות במקום שאין המחלה בזעם ח"ו יש לזעזע ולהזהירו שלא ילך מפתח ביתו כל היום ולהכריחו כשיצא ישא סביב לחוטמו ופיו חתיכה וכו'], ועל זה שואל לידע טעם הדבר שהוריתי שלא ללבוש בתפילת שמונה עשרה משום דלא חשיב "עומד לפני המלך".

והנה לפני שאשיב על שאלה זו, ראוי להקדים ד"פיקוח נפש" על פי דיני התורה היינו דווקא כשהסכנה קרובה ומוחשית, ולא בכל מה שיש בו תועלת לצרכי פיקוח נפש נחשב כפיקוח נפש, דאל"כ הרי אין לדבר סוף, וכמו שהאריך בזה החזו"א (תשובות וכתבים סי' מ"ח) דא"כ יבואו גם להתיר לחלל שבת לצרכי פרנסה – בטענה שלולא זאת ימותו ברעב, וע"כ בוודאי דלא כל עניין שיש בכוחו למנוע סכנה הוא בגדר פיקוח נפש להתיר ולדון בו דין פיקוח נפש, עיי"ש בחזו"א.

וזכורני שבשעה שהתירו גדולי הדור זצ"ל לנתח מת משום פיקוח נפש, [והיינו כשלפנינו אדם חי הנצרך לאבר מסוים מהמת כדי להציל את חייו], פגשתי את 'רופסור רחמילביץ' [רופאו של הגאון מטשעבין זצ"ל, שהיה רופא מומחה עולמי], וטען לי דאם אנו מתירים "ניתוחי מתים" לצורך פיקוח נפש, א"כ מדוע אנו נלחמים כל כך נגד ניתוחי מתים, והרי בכל ניתוחי מתים יש בסופו של דבר תועלת לצרכי פיקוח נפש [על ידי מחקרים שונים שלומדים מהם על החיים וכדו'], ולדבריו הציע טענה זו לפני חבריו הרופאים והם הסכימו עמו שיש תועלת בכל ניתוחי מתים לצורך פיקוח נפש. אמנם התשובה לטענתו ברורה, והוא עפ"י מה שביאר החזו"א (תשובות וכתבים סי' מ"ח) דלא כל מה שיש בו תועלת לצרכי פיקוח נפש נחשב כפיקוח נפש להתיר ולדון בו גירי פיקוח נפש על פי התורה, והדבר מסור להכרעת חכמי התורה לפי העניין אם הסכנה לפנינו, עיי"ש בחזו"א שצריך לשקול בכל מקרה לגופו במאזני צדק.

והשתא נבוא לנידון דידן, דהנה 'מסכה' זו שרגילים ללבושה, הוי בגד שאינו מכובד מצד עצמו, [שלא נעשה לכיסוי הגוף כשאר הבגדים], ואינו דרך כבוד לעמוד כן בעלמא לפני מלך, ואע"פ דבשעת המגיפה כבר הונהג בין ראשי המדינות שהולכים לפנייהם מסכה, מ"מ גם הם מסכימים דהוי בגד שאינו מכובד, רק הנהיגו לזלזל בכבודם מחמת חשש רחוק זה ד"פיקוח נפש", אבל לולא צורך זה דפיקוח נפש לא היו מתבזים ללכת כן. ומעתה, כשאנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, עלינו לדון רק אם נחשב עפ"י התורה בגירי פיקוח נפש, ובזה נראה, דכיון שיכולים להרחיק האחד מחבירו ואז אין כאן חשש דפיקוח נפש ממש, [ואף שלדברי הרופאים יש תועלת בחבישת המסיכה, מ"מ נראה דתועלת זו איננה בגדר פיקוח נפש לפנינו עכ"פ כשמרחקים האחד מחבירו] שוב הדר דינא דמעיקר הדין אסור ללבוש כיון דהוי מלבוש שאינו מכובד מצד עצמו, ואינו כעומד לפני המלך, (ומה עוד יש להוסיף, דבפרט כשמוזרים המסכה עבור צרכים שונים, כמו בימי השרב והחום וכדומה, דאז בוודאי מוטל עלינו להוריד המסיכה מפני כבודו של מקום).

ונראה עוד לפי"ז, דכל שמתרחקים כראוי ומנדרש זה מזה, יכולים לסמוך בזה על "שומר מצווה לא ידע דבר רע" – ולא יארע שום נזק ממה שיעמדו בתפילת שמונה עשרה בלא מסכה, דכיון שעושים הכל עפ"י הלכה אין כאן פגיעה בחובת ההשתדלות, ואדרבה רשאים ואף מחויבים אנו לסמוך ולבטוח בקב"ה שלא יארע שום נזק ממה שיסירו המסכה בתפילת שמונה עשרה למען כבודו יתברך, ואם יש מי שחושש ואינו מוצא מנוח לנפשו בלא המסכה, ירחיק עצמו טובא משאר המתפללים ויוריד שם המסיכה, [או יניח הטלית על פניו בשמונה עשרה], אך לא יעמוד בבזיון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ובגמ' בברכות [ל' ע"א] איתא "רב יהודה הוה מציין נפשיה והדר מצלא", ופירש"י שם שהיה "מקשט עצמו בבגדיו" ורק אחר כך מתפלל, והרי שגדר דין עומד לפני המלך הוא לעמוד בבגדים נאים, וכ"ש שאין ללבוש מסכה בתפילת שמונה עשרה, דלא זו בלבד דלא הוי "בגד נאה" אלא הוי גם "בגד שאינו מכובד", דהא הוי בזיון לעמוד כן לפני מלך [לולא טעמא דפיקוח נפש], ועוברים בזה גם על "הכון לקראת אלוקיך ישראל".

ואנו נתפלל לבורא עולם ביראה כראוי למי שעומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, והקב"ה יקבל את תפילתנו ויצילנו מכל רע.